

ที่นี่มีความแตกต่างมากมาย (ตอนที่ ๕ ตอนจบ)

ครูแอ้ว

เมื่อเด็กฝรั่งเรียนไทย

ตามกฎหมายของไทย เด็กฝรั่งต้องเรียนภาษาไทยอย่างน้อย ๑ คาบต่อสัปดาห์ เนื่องจากเด็กที่นี่มีวิชาเรียนที่หลากหลาย โรงเรียนก็เลยจัดให้เด็กฝรั่งเรียนภาษาไทย ๑ คาบต่อสัปดาห์ ส่วนเด็กไทยลูกครึ่งสามารถเลือกเรียนภาษาไทย ๓ ชั่วโมง แต่ก็ยังมีเด็กชาติอื่นบางคนที่มีพ่อแม่คิดว่าจะอาศัยอยู่เมืองไทยขอเรียนไทย ๓ ชั่วโมง

ฉันจึงใจที่ใช้ชื่อเรื่องตอนนี้ว่า “เมื่อเด็กฝรั่งเรียนไทย” แทนที่จะใช้ว่า “เมื่อเด็กฝรั่งเรียนภาษาไทย” เพราะที่นี่ได้มีการสอดแทรกกิจกรรมเกี่ยวกับ pays d'accueil มากมายตลอดปีการศึกษา

เช่น ครูฝรั่งจัดทัศนศึกษาพานักเรียนไปดูภาพเขียนฝาผนังที่วัดพระแก้ว ก่อนออกเดินทางผู้ปกครองฝรั่งที่มีความรู้เรื่องรามเกียรติ์จะมาบรรยายความเป็นมาและเรื่องย่อประมาณครึ่งชั่วโมงให้นักเรียนฟัง เป็นผู้ปกครองที่สามารถเล่าเรื่องย่ออย่างสนุกสนานสนใจแม้จะเป็นเด็กเล็กชั้น 6e ระหว่างฟังนักเรียนแต่ละคนจะมีเอกสารเย็บเล่มบาง ๆ ที่มีรูปภาพเขียนฝาผนัง (ภาพสี) อยู่ในมือ แต่ละภาพวันที่สำหรับให้นักเรียนได้เขียนเติมข้อมูลในภายหลัง (ที่ในแต่ละครั้งที่มีการพาเด็กออกนอกสถานที่ต้องมีผู้ใหญ่ ๑ ดูแลเด็ก ๘ คน ดังนั้นจึงมีการประสานกับผู้ปกครองที่สนใจไปด้วย) เมื่อถึงวัดพระแก้ว ผู้ปกครองหัวหน้าทีมก็ตรงดิ่งไปที่ประตูซึ่งมีภาพวาดตัวละครหลักของ

เรื่องรามเกียรติ์ ผู้บรรยายให้นักเรียนสังเกตลักษณะพิเศษของตัวละครแต่ละตัว หลังจากนั้นก็นักเรียนเดินดูภาพเขียนที่เป็นเหตุการณ์สำคัญ ๆ พร้อมบรรยาย ทางโรงเรียนจะจัด picnic box ให้นักเรียนที่ออกมาทัศนศึกษา หลังจากกินข้าวเที่ยงเสร็จ ครูแบ่งกลุ่มนักเรียนโดยลดความสามารถนักเรียนแต่ละกลุ่มต้องลงมติเลือกภาพเขียนที่กลุ่มสนใจหนึ่งภาพ โดยเลือกจากภาพที่มีอยู่ในเอกสารที่แจกให้ เด็กทั้งกลุ่มจะเดินหาว่าภาพเขียนนั้นอยู่ที่ไหน แล้วเขียนบรรยายเรื่องของฉากที่เห็นในภาพ การจัดทำทัศนศึกษาวัดพระแก้วเป็นโครงการของครูสอนภาษาฝรั่งเศสที่ต้องการฝึกนักเรียนเรื่องการเขียนเรื่องเล่า ฉันอดที่จะไม่ได้ว่า เขากำลังสอนภาษาของชาติเขาแต่เขาได้เอาวัฒนธรรมของ pays d'accueil เข้าไปเกี่ยวข้องจนได้

ได้มีการแทรกวัฒนธรรม ความเป็นไทยอยู่ในวิชาต่าง ๆ ที่ฉันเห็น คือ งานของนักเรียนในห้องคณิตศาสตร์ที่เขียนเลขไทยคู่กับเลขอารบิก ครูสอนเลขคุยกับฉันเพื่อขอข้อมูลเรื่องหน่วยวัด ซึ่งดวงของไทยสมัยก่อน คืบ วา ศอก ตารางวา ไร่ ฯลฯ และตั้งข้อสังเกตว่าการวัดเริ่มจากการวัดโดยใช้ส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย วิชาภูมิศาสตร์ มีงานของนักเรียนที่ติดฝาผนังเรื่องย่านต่าง ๆ ในกรุงเทพฯ เป็นภาพที่นักเรียนถ่ายเอง และเขียนข้อมูลเองตามมุมมองและความเห็นของพวกเขา เช่น สวนสาธารณะ ย่านการค้า ย่านชุมชนแออัด ฯลฯ

นอกจากนี้ มหกรรมประจำปีที่ทำให้เด็กฝรั่งได้เรียนไทย คือ มหกรรมวันสงกรานต์ การจัดสงกรานต์แต่ละปีที่นี่ มีการเตรียมงานตั้งแต่ต้นปีการศึกษา (กันยายน) จะมีการประชุมระหว่างครูและผู้บริหารหลายครั้งก่อนวันงาน แต่ละปีจะมีเลือกหัวข้องาน เช่นปีที่แล้วเรื่องใหม่ ปีนี้เรื่องข้าว จะเริ่มตั้งแต่การปรับดินแปลงหนึ่งของโรงเรียนให้นักเรียนหว่านเมล็ดข้าว แต่ละวัน เดือนที่ผ่านไป จะเห็นเด็กแหวะเวียนมาดูการเติบโตของต้นข้าว บางครั้งเห็นเด็กจูงมือพ่อแม่ที่มารับลูกตอนเย็น มาดูต้นข้าวที่โตสูงขึ้น เด็กตื่นตื่นเมื่อเห็นข้าวออกรวง และต้นข้าวก็เติบโตพอดีกับวันงานในวันงาน เด็กเข้าคิวกันเพื่อลองฝัดข้าวด้วยการใช้ไม้คียบรวงข้าวที่มัดและกระแทกเพื่อให้เมล็ดข้าวออกจากรวง ตำข้าวในครกไม้ จับกระดังเพื่อฝัดข้าว อุปกรณ์ต่าง ๆ ยาว สูง ใหญ่กว่าเด็กมาก แต่เด็กก็พยายามตั้งอกตั้งใจที่จะทำ นอกจากเด็กได้สัมผัสได้เรียนรู้โดยผ่านการทำจริงแล้ว ยังกิจกรรมอื่น ๆ อีกที่เด็กได้ลองทำด้วยตัวเองทุก ๆ คน เช่น ทำวุ้นสาหร่ายทะเลเพี้ยนด้วยใบมะพร้าว ตัดตุ่ง ปั้นหม้อ ร้อยดอกไม้ แกะสลักผักผลไม้ แม้ว่ามีน้อย ๆ จะไม่อำนวยความสะดวกให้ได้ถนัด แต่ทุกกิจกรรมจะมีพี่เลี้ยงประจำที่คอยช่วย ผลงานที่ทำเสร็จจะเป็นของเด็กคนนั้นที่เอากลับบ้านได้ ภาพของเด็กที่วิ่งถือวุ้นที่ตัวเองทำเอง วาดภาพเองบนกระดาษสา แล้วซักลอยชิ้นในสนามฟุตบอล เด็กผู้ชายที่ถือตุ่งแล้วถือกระตักขึ้นกระตักลง บอกว่าเหมือนแมงกะพรุนเสียงเด็กหัวเราะขณะที่ประคองมือเพื่อปั้นแจกันบนฐานที่หมุนตัว เพื่อนที่รุมล้อมลุ้นว่ารูปทรงของแจกันจะออกมาอย่างไร และรอคิวต่อไปของตัวเอง เด็กเดินสวนกันอวดโชว์ผลงานของกันและกัน ปลาตะเพียน ตุ่ง แจกันเล็ก ๆ แล้วเดินไปที่ลานเด็กเล่นที่มีอาหารไทย ขนมเบื้อง หมูปิ้ง ข้าวเหนียว

น้ำสมุนไพร นอกจากนี้ยังมีพิธีรดน้ำพระ รดน้ำครู การแสดงหุ่นกระบอก ชกมวย กลองสะบัดชัย รำไทย จบลงด้วยการเล่นน้ำในสนามฟุตบอลเวลาบ่ายสองโมง เด็กเล่นสาดน้ำกันอย่างสนุกสนาน

การประเมินผลของงานนี้ ไม่มีการเขียนรายงานของครู แต่เป็นภาพความสนุกสนานของเด็กในแต่ละกิจกรรม พร้อมคำพูดที่เด็กแต่ละคนเล่าว่าทำอะไร รู้สึกอย่างไร ฉันรู้สึกภูมิใจในฐานะเจ้าของวัฒนธรรม ชื่นใจกับการที่เด็กได้เรียนรู้โดยการสัมผัสจริง เสียตายอยู่ลึก ๆ ว่าทำไมเด็กไทยไม่มีโอกาสที่ได้เรียนรู้อย่างเด็กฝรั่งนะ ทำไมมหกรรมนิทรรศการของไทยที่จัดกันมีแต่บอร์ดใหญ่ สิ่งของตั้งโชว์ไว้ดูเพียงแค่นั้น เราจะกล้าลงทุนเงินมหาศาลขนาดนี้เพื่อเด็กหรือ นึกถึงเงินลงทุนทางการศึกษาในการจัดอบรมสัมมนาครู ๆ ในโรงแรม น่าจะเอามาจัดให้เด็กบ้าง ให้สัมผัส ให้ได้ทำ ให้ได้เรียนรู้โดยปฏิบัติจริง

สามสิบกว่าปีที่ เป็นครูยืนอยู่หน้าชั้นสอนเด็กไทย ตอนนี้ก็รู้ว่าบรรยากาศในห้องเรียนจะน่ารักเหมือนที่เคยพบมาหรือเปล่า ฉันอาจจะโชคดีที่เด็กที่เคยสอนในโรงเรียนไทยค่อนข้างมีส่วนร่วมระหว่างเรียน เช่น พูดตาม ตอบคำถาม แต่เมื่อไรที่ให้แสดงความคิดเห็นเหมือนมีอะไรไปกระตุกกักนักเรียนจะเงิบทันที มีไม่กี่คนที่พูดแสดงความคิดเห็นหลังจากอึ้งไปสักพัก

แต่ที่นี่ เมื่อถามคำถาม เด็กยกมือกันสลอนจนกลุ่มใจว่าจะเรียกใครดี บางครั้งมีคนยกมือลืบกกว่าคน คนที่นั่งอยู่หลัง ๆ กลัวครูไม่เห็น บางคนเขย่งตัวครึ่งนั่งครึ่งยืน บางคนลุกขึ้นยืนยกมือ ฉันเลยแก้ปัญหาด้วยการ พุดบดอกสร้อย พร้อมชี้เด็กทีละคนที่ยกมือ “จ้าจิมะเชื่อเปราะาะ กะเทาะหน้าแวน พายเรือออกแอน กระแทนตันกุ่ม สาว ๆ หมุ่ม ๆ อาบน้ำท่าไหน อาบน้ำท่าวัด เอาแป้ง

ไหนดัด เอากระจกไหนด่อง เยี่ยม ๆ มอง ๆ นกขุนทองร้องวู้” เมื่อจบประโยคที่ใคร ก็ให้เด็กคนนั้นตอบ เด็กสนุกกับการลั่นว่า “นกขุนทองร้องวู้” จะไปตกที่ใคร เด็กถามว่า “ที่มาตามร้องมีความหมายว่าอะไร” ฉันตอบกลับว่ามันยาว ไม่มีเวลาแปล แอบคิดในใจว่าไม่รู้จะแปลยังไง เพราะบางข้อความในบทดอกสร้อยนี้ ไม่ค่อยจะสัมพันธ์กันเท่าไรนัก

ส่วนเรื่องแสดงความคิดเห็นในชั้นเรียนที่นี่ มีเยอะเกิน อะไรนิดอะไรหน่อย เธอยกมือแสดงความคิดเห็นทันที เช่น หลังจากดูภาพที่ฉันใช้เป็นสื่อการสอน “มาตามภาพนี้ แปรงสีฟันใหญ่กว่าปากเด็กนะ” “ทำไมนักเรียนไทย เด็กผู้ชายสวมถุงเท้าสูงถึงน่อง แล้วทำไมเด็กผู้หญิงต้องพับถุงเท้าล่ะ” “มาตามในโรงเรียนไทย มีอะไรที่ไม่ห้ามบ้างไหม” หลังจากดูหนังเรื่อง ข้าวเหนียวหมูปิ้ง เธอก็วิจารณ์ว่า “รถมอเตอร์ไซด์ค์เล่นมาแค่ความเร็ว ๕๐ กิโลเมตรต่อชั่วโมง แล้วชนเด็กตาย เป็นไปไม่ได้หรอกมาตาม” นอกจากนี้ เธอยังกล้าแสดงความคิดเห็นต่อพฤติกรรมของเพื่อนในห้อง เช่น เมื่อมีเด็กที่ไม่ค่อยตั้งใจเรียนบอกว่าไม่เข้าใจ ก็มีเด็กหันขวับไปทันทีและบอกเด็กคนนั้นว่า “Tu aurais dû écouter la prof !”

ตั้งแต่ปีแรกที่ได้รับมอบหมายให้สอนภาษาไทยเด็กฝรั่งเศสซึ่งเป็นเพียง ๑ คาบต่อสัปดาห์ และรู้ว่าเป็นเพียงสอนให้พูดเท่านั้น ฉันได้สร้างหน่วยการเรียนรู้โดยศึกษาจากแบบเรียนภาษาฝรั่งเศสสำหรับคนต่างชาติ แบ่งหัวข้อแต่ละระดับชั้น โดยเริ่มจากสิ่งใกล้ตัวที่สุด แล้วค่อยพูดถึงสิ่งที่ค่อย ๆ ห่างออกไป โชคดีที่ไปพบหนังสือเรียนภาษาไทยของคนฝรั่งเศสคนหนึ่งซึ่งสร้างเครื่องหมายหน้าคำที่ออกเสียงทุกคำเพื่อสื่อความเข้าใจในการออกเสียง เสียงในภาษาไทยที่มีถึง ๕ ระดับเสียง

เป็นความยากของคนต่างชาติ ดังนั้น สัญลักษณ์การออกเสียงง่าย ๆ ของคนฝรั่งเศสคนนี้ก็จึงช่วยได้พอสมควร เช่น /ma (หมา) -ma (ม้า) •ma (มา) \som (ส้ม) _kaï (ไก) เสียงที่เป็นปัญหาสำหรับเด็กฝรั่งเศสคือเสียงจัตวา ทุกครั้งที่ฝึก อดช้ากับการยืดคอสุดกำลังของเด็กไม่ได้ ตอนพยายามฝึกก็พอจะออกเสียงใกล้เคียง ถ้าเป็นคำ ๆ แต่พอพูดเป็นประโยคก็จบเห่ เพราะธรรมชาติของการออกเสียงในภาษาแม่ของเขาทำให้เพี้ยนอยู่พอสมควร โดยเฉพาะการพูดประโยคยาว ๆ เมื่อยังไม่จบเรื่อง เธอก็ขึ้นเสียงสูงคำท้ายประโยคตลอด เช่น “เด็กผู้หญิงตัวเตี้ย ผมยาว ตาสีทอง...” อีกปัญหาของการออกเสียงคือเสียง ก ไก่ เธอจะพูดว่า “ข้าวผัดไซ้” แทนที่จะพูดว่า “ข้าวผัดไก่” พอสอนเรื่องผลไม้และน้ำผลไม้ ก็มีเด็กบอกว่า “Madame, j’adore le jus de banane mixé. Comment on peut commander le jus de banane mixé ?” ฉันหยุดก็แล้วตอบว่า “เธอสั่งเป็นภาษาอังกฤษดีกว่า มันออกเสียงยาก” ความจริงแล้วฉันกลัวว่าการสื่อสารจะเพี้ยนไป ถ้าไปเจอบ่อยเป็นชายหนุ่มแล้วจะยุ่ง

เมื่อให้เด็กเล่นบทบาทสมมติที่ร้านอาหารหรือร้านเสื้อผ้า เมื่อคนเสิร์ฟไหว้หรือคนขายไหว้เด็กที่เล่นบทบาทเป็นลูกค้าทุกคนก็ยกมือไหว้ด้วยอย่างอ่อนน้อม ค้อมตัวต่ำมาก สวัสดิ์ศรีรับ สวัสดิ์คะกันใหญ่ ทั้งไปลามาไหว้ ฉันอธิบายว่า ลูกค้าไม่ต้องไหว้คนเสิร์ฟหรือพนักงานขาย แค่พูดสวัสดิ์ก็พอหรือผงกหัวนิดหน่อยด้วยก็ได้ เด็กแย้งทันที “ทำไมไม่ไหว้ล่ะมาตาม การที่เราไหว้ด้วย น่ารักดีออก” ฉันก็ปล่อยเลยตามเลย คิดว่าพนักงานขายและคนเสิร์ฟคงพอใจที่มีลูกค้าฝรั่งน่ารักแบบนี้

เมื่อรอสอน ฉันชอบมองดูเด็กในสนามช่วงพักจากหน้าต่างห้องเรียน (ตามที่เคยกล่าวไว้แล้วว่าที่นี่ห้ามเด็กขึ้นตึกเรียนเวลาช่วงพัก) สิ่งที่สังเกตเห็น

เห็นคือ เด็กเกาะกลุ่มกัน คอยกันบ้าง ตะบอลบ้าง เล่นปิงปองบ้าง วิ่งไล่จับกันบ้าง เด็กหลายกลุ่ม ไม่ได้อยู่ในระดับชั้นเดียวกัน เด็กวัยใกล้เคียงกัน 6e, 5e และ 4e เล่นด้วยกันหมด มีนาฬิกา พอฉันลงโทษใครหนึ่งคน จึงรู้กันทั่ว และเนื่องจากเด็กที่นั่นมาเรียนกันทั้งตระกูล พี่น้องทุกคนเรียนรวมกันอยู่ในโรงเรียนนี้ เด็กจึงรู้จักกันหมดว่าใครมีพี่มีน้องกี่คน ในช่วงโมงเรียนเมื่อเด็กจับคู่พูดเรื่องครอบครัวของตนเอง เด็กคนหนึ่งถามว่า “เธอมีพี่ชายไหม” คู่สนทนา ก็ตอบว่า “มี” เพื่อนในห้องก็โวยทันทีว่า “เธอไม่มีพี่ชาย เธอมีแต่น้องชาย” เจ้าตัวก็ทำหน้าเอ๋อ เพื่อน ๆ ก็อธิบายความแตกต่างระหว่างคำว่า “พี่ชาย” กับ “น้องชาย” ครูก็เลยอมยิ้มทำหน้าที่ ฟังนักเรียนอธิบายกันเอง

ความกล้าแสดงออก การมีส่วนร่วม การแสดงความคิดเห็น การอ้างเหตุและผล เป็นนิสัยของนักเรียนส่วนใหญ่ จนบางครั้งครูต้องเบรคเมื่อรู้สึกมากเกินไป ด้วยประโยคที่ว่า « C'est ton affaire? » « Je t'ai demandé de parler? » หรือ

« C'est le prof qui prend la décision. » ประโยคพวกนี้ได้ผลมาก เด็กหยุดทันที นั่นคือ การเคารพสิทธิของผู้อื่น

เกือบหกปีแล้วที่ฉันสอนที่นี่ อายุก็เลยหกสิบแล้ว แต่ที่นี่เราสามารถสอนจนถึงอายุหกสิบห้า ฉันบอกกับหลายคนว่าถ้ายังมีแรงก็จะทำไป ไม่อยากบอกว่าจะทำถึงอายุหกสิบห้า ขอสัญญาว่าจะทำงานปีต่อปี ขณะนี้ยังสุขใจอยู่เมื่อเห็นเด็กวิ่งมาจากไหนก็ไม่รู้ มายืนตรงชิดเท้า พนมมือ ค้อมตัว และพูดว่า “สวัสดีคะคุณครู” “สวัสดีครับคุณครู” ชื่นใจที่เห็นเด็กเล่น jeux de rôle ในสถานการณ์ต่าง ๆ เป็นภาษาไทย นึกขำที่เด็กที่เล่นและเด็กที่ดูเข้าใจกันดีว่ากำลังพูดอะไรทั้ง ๆ ที่ติดสำเนียงเดิมของภาษาแม่ ภาคภูมิใจเมื่อเด็กนำเสนอเรื่องเกี่ยวกับวัฒนธรรมไทยได้อย่างน่าทึ่ง ทุกสิ่งล้วนเป็นความทรงจำที่ดีและน่ารัก

ขอบคุณผู้อ่านทุกท่านที่ติดตามอ่านมาจนตลอด สวัสดีค่ะ

